

Előfizetési árak:

Egész évre frt 10.—
Félévre „ 5.—
Megyedévre „ 2.50
Egy hóra „ 1.—
Egyes szám 4 kr.

DEBRECZENI ELLENŐR

Szerkesztőség

és

Kiadóhivatal:

Főplacc, a városházzal szemben.

Hirdetések a legmértékeltettségű árszámítás mellett.

Megjelenik mindennap, vasárnap kivételével

A SZABADELVÜPÁRT KOZLÖNYE.

Mese.

Debreczen, november 20.

* * * Hogy lehetne arról tenni, hogy mikor a legokosabb legkarakteresebb, szóval a legjelesebb emberek kormányra léptek, mindezen kitünő tulajdonaikat a kormányon is tartanak meg, ne csak akkor kapják vissza, mikor a kormányból ismét kilépnek? Mert hiszen így el kell vesznie a világnak! Ha az emberek éppen akkor és ott vesztik el kitünő tulajdonaikat, a hol arra legnagyobb szükség lenne, a hol legtöbbet használhatnának a hazának, a hol arra legnagyobb szükség lenne, a hol legtöbbet használhatnának a hazának és honfitársaiknak, de a mint egyszer a piros bársony székbe ülnek, átváltoznak haszontalan, lehetetlen emberekké? Ez egy olyan Isten haragja, mely ellen, ha mással nem, néppártisággal és bucsujárással kell tenni, meg kell a mindenhatót ergesztelni, hogy ezen csapásokat az emberiségről hártsa el.

Csak elnézzük 1867. óta, hogy mi történik legnagyobbjainkkal, legjelesebbjeinkkel. Elkezdve Andrássytól a mai napig, mind csak addig volt jeles, a míg kormányra nem lépett, de a mint ezt megcselekedte, egyszerre eladta magát az ördögnek. Szerencséje volt azonban mindenkinek, — hogy az ördög csak addig feketíté el a földi szemek tekintete előtt, a míg a kormány deszkáin álltak, mert a mint

ornan leléptek, tisztábbakká és nagyobbakká lőnek, mint a milyenek valának azelőtt.

Ámde ezzel nem érünk semmit. E mellett a csodálatos isteni átok mellett egész alkotmányunk, parlamenti életünk, felelős kormányrendszerünk egy fabatkát nem ér. Ha az ész, a mint azt a kormánykörök szférája éri, egyszerre megtompul, az erény összecuslik; erély és tevékenység megsemmisül vagy gasszággá változik át, — hát akkor talán legjobb lenne ott kezdeni, hogy még az ismétlést, a ki képviselőt választ. Ki állhat arról jól, hogy abból a képviselőből nem lesz-e miniszter, mikor aztán lőttek neki. Rögtön a hazája megválasztói ellen fordul, húzza-nyúzza őket. A hóhérjává lesz azoknak, a kik őt e magas polczra segítették.

És nemcsak Apponyi ur mondja ezt idehaza, hanem ezt beszéli az ország kormánya ellen az ellenzéki nagy férfuság mindenütt. Egy országban sincs kivétel. A kormány mindenütt hitvány és galád, az ellenzék mindenütt nagyra temett és dicső. Ott van Tisza Kálmán, ott van Lukács Béla, Pulszky Ákos, Szilágyi Dező, tanuknak.

Annál inkább féltük hát Apponyi urat, a ki olyan dicső ellenzéknek. Rá ne mérje valahogy az Isten a csapást, hogy kormányra ne jusson valaha, mert rosszul esnék a mi szívünknek őt is olyan haszontalannak, tehetetlennek, ostobának, hazafiatlannak látni, mint a mi-

lyennek a most kormányon levő férfiakat festi. Mi lenne belőle, ha elvesztené ellenzéki búját és azt a varázst, melylyel a kritika, a közönségre nézve birni szokott.

És most hadd mondjak el egy történetet:

Házát épített egy uri ember egy városban. Ő maga eszelte ki a tervet. Állt a ház hat tágas szobából, fürdő szobából s minden, egy kisebb urnak megkivántató kényelmi berendezésből, a miyet soha se birt volna magának kieszelni egy másik uri ember, ki azonban mindennap ott volt, nézte és kritizálta az építkezést.

Nem volt neki jól semmi. Nem volt a helyén semmi. Ő mindent más-hová tétetett volna, mindent másképp csináltatott volna. De még hagyján, ha ezt csak magának az illető építetőnek beszélte volna. Hanem eljárt a városban mindenféle és beszélte minden felé: na, még ilyen ügyefogyott ostoba építkezést nem látott.

És valóban! Kiváncsivá tett sok embert, elmentek az építkezést nézni és mind azt találta, hogy a magassághoz az ablakok tulságosan nagyok. A tető nagyon alacsony. A homlokzatnak a másik utca felé kellene nézni. A berendezés hibás stb. Ezt hallva az építető családja, mind neki ment az építetőnek, hogy: mikor már az ember ennyi pénzt ad ki valamire, akkor gondolja meg, hogy mit tesz. Itt-ott egy

T Á R C Z A.

Az irodalom és könyvnyomtatás kezdete Debreczenben.

Felolvasatott a Csokonai-kör felolvasó estélyén november 17-én.

Irta: Balogh Ferenoz hittanár. (Folytatás és vége.)

A mester eltávozott, de itt maradt a tanítvány. Oly munkás férfiak, mint Szegedi, kinek énekes könyve már kész volt, és Mélius, kinek a szószerkés kevés volt irói tehetségére, nem engedték, hogy a „Lámpás”-ban, Debreczenben, az olaj kifogyjon. Huszár Pál nyomdáján és vezetése alatt alkalmazott betűszedő ifjanczok elsajátították az ügyességet, Mélius nem kis áldozattal betűket vásárolt (Debreczeni Cortessio) 1562. június 29-én, az első latin könyvet Debreczenben, 3 lelkész közös nagy munkáját, oly terjedelemben (374 lap, 4 r.) mely ma is tiszteletet gerjeszt, kinyomatta. E mű volt a tulajdonképeni debreczeni nyomda első terménye, maga az első „első mutatvány példány”-nak nevezi, a sajtó hibáért az olvasó elnézéséért esedez, azon indoklással, hogy a nyomdászok kezdők, ifjanczok; de meg a háboru zivatarra is zavarta a csendes munkálkodást, a Ferdinád király pártiak oly mértékben fenyegették az ifju és szabad erdélyi fejedelemséget, hogy mentő segélyül a török tábornak kellett Debreczen alá bevonulni, a

Tóczó vize mellett e tábor kitartása nagy áldozatába került Debreczen városának. Mélius is, a javító, távol volt a várostól a tarczali zsinaton. Nagy félelmek és háborgatások között jelenhetett meg az első termény. Minden jel arra mutat, hogy a debreczeni első nyomda anyagi oldalának oroszán részét Némethy Ferencz magyar tábornok, tokaji várkapitány, a független fejedelemség és a Zápolya ház rendületlen híve, Mélius lelki testi barátja hordozta.

Az ifjancz betűszedők közül merül fel az első debreczeni nyomdász neve Török Mihály, ki izlésse, műérzékkel felruházva, új és jó papirosokat hozatva, tiszta és keltemes munkákat állított elő, sőt képpel ellátott kiadásokat is kezdeményezett. Első képes kiadásu munka Mélius „Magyar predikációi” 1563. május 25. Rajta jelenik meg fametszetben Debreczen város czimere. Sikerült megnyerni Méliusnak a nyomda és irodalom bőkezű pártfogójának a hatalmas Mágócsi Gáspárt, tornai főispánt, a ki különben is hálával tartozott Debreczen iránt, mivel a török fogságlól Duskás Ferencz debreczeni nagytekintélyü főbíró váltotta ki 14 ezer aranyon, s állt ezért jót. A 1563. évben első virágzást ért el a nyomda, nemcsak helybeli, hanem vidéki író (Károlyi Gáspár) művét is nyomtatja, magyart és latint egyaránt.

De nem várt új csapások pusztító vihara nyomult Debreczenre, a szép kezdemény darab időre megakadt. Míg 1564. nyarán (aug. 15) az új egy főkapitánynál Mágócsi

Gáspárnál s vendégénél Aloghi Menyhért tudós főurnál, Eger várban, időzött meghívásra Mélius, magával vitte legújabb keletü latin munkáját a debreczeni sajtóból, s a legszébb reménnyel tekintett a jövőbe, — ime a közelgő ős és tél dermesztő szele lesepré az életfájával a remény leveleit. Miksa király trónra lépésével tábornoka Schwendi Lázár támadást intézett János Zsigmond erdélyi fejedelem ellen, Tokay vár védelmében elesett Némethy Ferencz, a sajtó egyik dus pártfogója vele kidőlt. Mélius elveszti egyik hatalmas támaszát (1565. február 10.) Debreczen városát pedig óriás csapás érte, 1564. szept. a város majdnem fele, s épen az ősi, központi becses rész, leégett, benne a nagytemplom, lelkész lakok; romba, hamuba dőlt a főiskola, Péterfia, Hatvan és Mester-utczák elpusztultak. A rájövő hideg és szomorú tél közepén a nagy kalandor és rablóvezér Székely Antal rohanta meg a pusztult várost, felperzselt az enyingi Török kastélyt, az u. n. várat s harmadfélszáz ezer forint érő vagyont zsákmányolt magának.

Megrendült minden jólét, Török Mihály kénytelen nyomdáját bezárni, embereit elbocsátani és sinleni. E szomorú időre esik Hofhalter Rafaelnek — kit Bécsből az ellenreformáció kizavart — menekülése, kit barátja Huszár Pál utasította Méliushoz, ő saját nyomdájával előbb Debreczenben, majd nyugodtabb ponton Váradon állapodék meg.

Méliusnak szívén feküdt a debreczeni nyomdászok siralmas sorsa, felemelte buzditó és lelkesítő szövegeit szószerkésben és írásban,

pár garasra már akkor nem kell nézni. Az épület magasságához az ablakok valóban tulságosan nagyok stb.

Az építető majd elveszítette az eszét. Futott az emberek előtt. Már abban akarta hagyni az egész építést s csak egyik másik jóbarátja biztatására végezte be. Ma az a ház ama kis városnak egyik legszebb, de mindenesetre legkényelmesebb lakóháza, s kivált, a kik a kritikát nem hallották, a beosztás kényelmét tekintve, el vannak ragadtatva.

Az építető azonban nem tudja feledni és megbocsátani a boszankodást, a kellemetlenséget, az elégedetlenséget s a családi háborút, melyet neki a kritikus az ő kritikájával okozott.

Na megállj! — mondja neki. — Építtess csak házat! Tudom istenem, hogy visszafogom adni a kölcsönt!

De a kritikus nem mer házépitéshez fogni . . .

— **Belföldi hírek.** (Munkácsy Mihály hazajövele.) A magyarság minden rétegében a legnagyobb örömmel vették tudomásul, hogy Wlassics Gyula kultuszminiszter arra akarja rábíjni Munkácsy Mihályt, hogy idehaza telepedjék meg. E napokban a mester magánkörben nyilatkozott hazajöveleiről. Hivatalos felszólítást még sehonnan sem kapott. A mi pedig új állását illetné, legjobban szeretné, ha a magyar kormány a festészeti akadémiát léteítene. — (A zágrábi elitelt diákok szülei a királynál.) A zágrábi gyalázatos zászlómerenyletben bűnösnek találják szülei, a kik néhány nappal ezelőtt még a törvényszék előtt is bátorították tetszést nyilatvásaikkal és kendőlobogtatással botrányosan viselkedő csemetéiket, most az ítélet kimondása után közös akcióra készülnek. A mélyen sujtott anyák, dr. Vidricsné vezetése alatt küldöttségileg keresik fel a királyt, hogy tőle kérjenek kegyelmet elítelt fiaik részére.

t. i. hogy vitézeink, főuraink és fejedelmek áldozzanak nemcsak templomokra, iskolákra — mindkettő romban hevert Debreczenben — hanem a könyvek nyomtatására is „jó szeres számot a szegény nyomtatók nem csinálhatnak . . . a szegény könyvnyomtatóknak sem károk, sem jövedelmök.“ Három évig 1564—1566-ban egy pár munka kivételével szünetelt a nyomda városunkban.

Elhatott a megindító szózat János Zsigmond erdélyi fejedelemhez, a ki 1566. április 18. kelt adománylevelében „tekintetbe vévén Mélius jámbor életét, tudományát, erényeit és egyéb lelki tulajdonságait“, hogy a könyvnyomtatást jobban elősegíthesse, Váradon, a világiasodott papi javakból, egy közházat és szőlőt ajándékozott Méliusnak. A főurak is, kivált Mágócsi, fedezésére jöttek a nyomtatás költségeinek.

Ily módon sikerült Török Mihályt visszahelyezni műhelyébe, a debreczeni nagy zsinat évében (1567.) ismét nagy fontosságú magyar és latin művek láttak világot Debreczenben, p. o. a legelső ref. egyházi törvénytár (Kánonos könyv.)

Török Mihály nem sokáig örvendhetett a szerencsés fordulatnak, elhalt; a váradi nyomdász Hofhalter Rafael nyomatta Mélius könyveit Váradon, míg nem ő is Gyulafehérvárra költözött, a fejedelem rá bízta — lengyel származása miatt rokonszenvennel bírván — az újlag felállított állami nyomdász ott azonban csakhamar elhalt.

Debreczenben, 1568-ban szünetelt a nyomda, pedig ekkor jut tetőpontra Mélius és a debreczeniek roppant tusája és hiávitája az erdélyi unitáriusok ellen s az irodalom

— **Külföldi hírek.** (A harcziaszultán.) A Standard jelenti Konstantinápolyból, hogy a szultán 17-én magához hívatta minisztereit, és kérte, terjeszszék elő félmilliónyi ember mozgósításának tervét. A miniszterek hódolat-teljesen kijelentették, hogy a pénzhány folytán ez lehetetlenség. E kijelentés felett a szultán olyan izgatottságba jött, hogy néhány miniszter jónak látta lemondását benyújtani. A szultán megtagadta a lemondás elfogadását, de azért követelte utasításainak végrehajtását. — (A belga liberálisok veresége.) A belga liberálisok, épp úgy mint a tavalyi képviselőválasztásokon, a községi választásokon is, érzékeny vereséget szenvedtek a katolikusok és szocialisták részéről.

A protestánsok és az új helyzet.

— Zsigmond Sándor esperes beszéde. —

Debreczen, november 20.

Százhuszezer lelket számláló nagy egyházmegyéhez szólott tegnap az alsó-szabolcs-hajduvidéki ev. ref. egyházmegye új esperese: Zsigmond Sándor, midőn e nagy, népes, tiszta magyar traktusnak kormányzását elnöktársa Dégenfeld József gróf gondnok mellett átvette. Sékfüglaló beszéde a nyájjárt élő-haló pásztor aggódo gondoságának, a magyar ember hazaszeretetének szívből fakadó, szívekbe szálló megnyilatkozása volt.

Tegnap tett ígéretünkhöz képest alább adjuk e szép beszéd legfontosabb, legnagyobb érdekekkel bíró részeit:

Két-ékvilági dolog, hogy az új idők új eljárást, új kötelezettséget irnak elénk. A csak a napokban életbeléptetett egyházi-politikai törvények alapján új idők küszöbén állunk. — A szentesített s országosan életbe is léptetett törvényekkel szemben köteleességemnek fogom ismerni, hogy odahassak, hogy azok a mi egyházmegyénk kebelében, magyar népünk minden nagyobb izgalma nélkül, fennakadás nélkül életbe

harozok követelték a sajtó igénybevételét. Csakugyan sikerült Méliusnak megnyerni a 2-ik debreczeni nyomdász Komlós András behelyezését, a ki 1569-ben 2-ik virágzás korára emelé egy pár zord év kivételével a debreczeni nyomdát 1576-ig (hét évig), ekkor ő is elhalván, özvegye saját házában őrizte a nyomdát. — Vajh ki áll annak élére?!

Ez alatt Erdélyben nagy fordulatok állanak be, Rafael özvegye fia Rudolf vándor nyomdászként utra kelt (1571) Zalamezyében működése alatt költöztek el az életből Komlós András.

E gyászhir hallására, a régi emlék nyomán, Debreczenbe tért meg, az özvegy nyomdáját átvette s ő lett a 3-ik nyomdász 10 évig szép sikerrel (1577—1580.) E 3-ik virágzás kora, nemcsak egyházi művekkel, de tankönyvekkel és szépirodalmi olvasmányokkal, az akkor kezelt történelmi énekek alakjában, gazdagította az irodalmat, vonzotta és képezte az olvasó közönséget.

Itt hunyt el a lengyel eredetű nyomdász. Ha a város levéltára a birtok viszonyok terén nyomozás alá vétetik, kideríthető lesz özv. Komlósné háza, a nyomda helyiség, tanán az első nyomdász helye is, a hagyomány a máig is létező Nyomtató-utcára utal) akkor lehetővé válik emléktáblával jelölni a debreczeni nyomda helyét, a mi közművelődési szempontból kívánatos is. Hofhalter Rudolf halála után Csáktornyai János magyar nyomdász lépett az örökségbe, ismét tíz évig szép sikerrel hat és fejleszté a magyar irodalmat.

Ő 1596. hosszas betegeskedés után ki-

léphessenek. E tekintetben a legnagyobb szolgálatkészséget fogom sürgetni, hogy a magunk részéről is megnyerje a polgári hatóság mind azt a támogatást, mely az új rend életrevalóságát s figyelem és ügybuzgóság mellett minél pontosabb keresztül vitelét biztosítsa.

De ugyanez új rend — a napokban újabbán megzavazott s a vallásszabadságot tárgyzó törvény alapján küzdelemre is hívja egyházunkat. Én a magam részéről nem félttem ugyan józau gondolkodásu magyar református népünket a felekezeti néküliség oly sokszor emlegetett rémétől. A szektáktól azonban igen. Itt készültek nekünk vagyunk. Itt természetszerűleg küzdelem áll be, de ha helyesen készülünk védekezni ellene, úgy a harcz nem lesz romboló, bomlasztó hatásu.

Egyházmegyénk, — tudjuk mindnyájan a közelebbi két évtized alatt minden erőjét a tanügy fejlesztésére fordította. Ezeket áldozott a népnevelésért s az áldozatot saját felfogott érdekében hozta meg. Dmunkája még most sem teljes, még mindig sok itt az építeni való, úgy az anyagiakban, mint a szellemiekben. Tekintettel azonban a reánk, mint egyházra váró küzdelemre köteleességünk megvonni a határt. Nem mintha köteleességünk nem lenne tovább fejleszteni a tanügyet s meg kellene állapodnunk az eddig elért sikarnél. Nem. Kötelességünk lesz a fenntartás, a fejlesztés ezután is, kötelességünk lesz gondoskodni újabb iskolákról, újabb tanerőkről, a megievők javadalmasításának emeléséről, bizsításáról, de erre nézve ismétlem, meg kell vonnunk mind azt a határt, a meddig gyülekezeteink a terhet elviselhetik s meg kell ragadnunk az alkalmat módjával s féltett autonomiánk kimelése s védelmével arra, hogy segítségét nyerjünk attól a hatalmtól, melynek népünk nevelése épp úgy érdeke, mint nekünk. Sajnos dolog, de igaz ma is, amit 25 évvel ezelőtt Sz. J. mondott, hogy Magyarországon csak állami és prot. iskolákról lehet voltaképen szólni. Más egyházak iskolái közép vagy állami eredeti közvagyonyból tartatnak fenn a hívek terhelhetése nélkül. Csak nekünk protestánsok-

multá. Lipsiai Rheda Pál lett utóda, kinek örökösei kezéből vette át a város 1630. a házat, a nyomdát 750 forintért. A városé az ma is, egyik felemei emlékdarabja a hituajtás által új életre támasztott magyar nemzeti művelődésnek.

Nagy súlyt s enyészthetlen jelentőséget kölcsönöz a debreczeni nyomdának nemzeti volta és állandósága: az a 332. (1563—1895.) évi szolgálat, a legnehezebb és vilongósabb időkön át, oly tisztességes és áldásos, hogy azt — ily hosszú időt véve számításba — egy város se mulja felül házában.

„Csak egyetlen nagy magyar művelődési központ van a házában, hol mindig, szakadatlanul, tősgyökeres magyar ember (magyarrá vált az egyetlen Rudolf is) gyakorolja a nyomdászat nemes mesterségét“ — ez Bal-lagi Aladár szava. Az első magyar könyvkötővel 1562-ben itt találkoztunk, neve Körösi Mihály, ki a két levelű makk diszítés felhasználásával magyar izlést is hoz be. — Elmondhatjuk, hogy a debreczeni könyvnyomtatás története öröklő nyomokat hagyott a magyar irodalom történetében, s ha valamikor megírják a debreczeni nyomda történetét, a magyar szellem fényes és tartós nyilatkozványának történelme leendő az; ez ezer éves fennállás nagy korszakának is nyomós alkatrészt képezi.

Igy szilárdult meg Melius 12 évig tartó erős és alapvető munkájával a sajtó Debreczenben, a termelést tekintve csak is a kolozsvári vetekedhetett vele a XVI. század folyamán, tehát a kezdeti korszakában. E két hazai nyomda volt a hazai magyar iro-

nak ter hü
míg mi
álamtól s
kultus cz
kongruaju
sürgetik.
rünk a mó
garantia
fentartás
észes se
ez, hogy
is azt te
népnevel
nem érde
ben az á
aszt tessz
szól assz
figyelem
vádolat h
Es
fejlesztés
öröklő t
Szül
hogy a
got, a hi
ráthatóv
teskedés
vinista k
munkát
Hog
törvény
jog mell
deiben
Nem m
anyagi
czíraság
lomra v
rtos né
Zs
köteless
kedni s
anyagi
az Isten

A

Eg
tól kapdalm
melyne
löl 372
95, De
felül jö
A
nyo m
reczen
ról, a
tőjáról
püspök
ala it,
dag, i
ném el
összes
mai n
ada t
éne ke
tet. M
a kol
sek é
egyét
kaján
veszt
Egyk
gyöm
fő-ut
iról j
örök
nyára
Ball
gyar
egyut
iroda
püsp
datos
szob

előadás: A II. országos és egyet. tanügyi kongresszus 2-ik és 3-ik tételéről. Tartják: Vántsa György és Kuti Zsigmond. 5. Gyakorlati tanítás 1/4 órai lecke a közügyességi oktatásból. Tartja: Orelt János. 6. Pénztárnoki jelentés. 7. Tisztújítás. 8. Esetleges indítványok. 9. Gyűlés után az új iskola megtekintése. Debreczen. 1895. nov. 20. Sinka Sándor járásköri elnök.

TÜKÖRDARABOK.

Egy levelezőlap.

Debreczen, november 20.

A mai postával a következő levelezőlapot kaptuk. Az első oldal így nézett ki:

Magyar Kir. Posta	Bélyeg helye.
L E V E L E Z Ő - L A P.	
A Debreczeni Ellenőr	
T. Szerkesztőségének	
Debreczen.	

A másik meg emigy:

Egészen így. Üres volt teljesen. Nem állott rajta egy sornyi írás sem. Némileg eltűntünk a különös üzeneten, s rendkívül töprengtünk azon, hogy voltaképpen mit is akart írni a kedves ismeretlen. Mennyi mindent irhatott volna pedig, hogy mit és mennyit, azt megpróbáljuk eltalálni magunktól, egyben felszólítjuk a szives ismeretlent, hogy ha nem jártunk helyes nyomon, tudassa azt velünk.

A mi felfogásunk szerint ez állhatott a levelezőlapon:

Tekintetes szerkesztő ur!

Végtelen gyönyörűséggel olvasom esténként becses lapját, a Debreczeni Ellenőrt. Annyi jó órát, amennyit már a Debreczeni Ellenőr szerzett nekem az ő szellemes tartalmával, még nem okozott lap. Van nekem egy kedves sógorasszonyom, a ki szellemes és szeretelméltóság tekintetében talán páratlan az összes sógorasszonyok között. Ő szerint a Debreczeni Ellenőrnél, kétszer többet ér a Debreczeni Reggeli Ujság. Néha vitatkozunk, s akkor ilyenképen teszünk azt.

Kezdjük a legelőjén: a vezércikknél. No, hát ebben nem tud nekem ellentmondani a sógorasszony, mert ő vezércikket csak egyszer olvas egy héten, akkor is csak nagyon keveset ért belőle.

A tárcza: ez az ő rovata. Itt már tud küzdeni velem, s ha én Koncz Ákossal igyekszem elnémitani, ő gyorsan válaszol, s válaszaiban néha belevegyíti a francia és angol irodalom jelesit is, kiknek nevével ő oly gyakran találkozok a lapja hasábjain. — Legutóbb már nem imponált neki a Krudy Gyula neve sem, — de tessék elhinni, hogy én meglehetősen gunnyal kacsagtam viszont, mikor ő Szűts Jenő és Spektátor nevével igyekezett meghatni engem. Így vitatkozunk mi kérem esténként, s tessék elhinni, hogy igen nagy alaposággal és hozzáértéssel.

A lap többi rovatai már megoszlanak közöttünk.

Néha őszinte lesz a sógorasszony és bevallja, hogy a Debreczeni Ellenőr Tükördarabjai páratlanok, én pedig már többször, — tessék megbocsátani, — igen bevehetőnek találtam a Reggeli Ujság Debreczeni Világát, Tere-farját, és Mulattató rovatára csak avval haragított meg, mikor a fogkefe végtelen nagy hasznáról cikkezett, mintha azt mi nem tudnánk magunktól is.

Egy rovata van azonban mind a két lapnak, amelyet egyikünk sem olvas: a közgazdasági az, szerkesztő ur, kérem szépen. Tessék is azt kihagyni és valami mást, valami nagyon szépet iratni helyébe. Ennek reményében vagyok stb.

N. N.

Az én mai felfogásom szerint a levelezőlapon más nem lehetett. Holnapra talán más képen fogom fel, de a — mi rovásunkra semmiesetre sem.

Rezeda.

Színház.

* Pillangó csata. Tegnap este került másodszer színre a premiérhez hasonló sikerrel Sudermann Hermann e hatásos színműve. Az előkelő distingvált bérlő közönség óvakodott ugyan telmelegedni a darab nálunk szokatlan jellemén, de a siker az meg volt tegnap is. A Sudermann színműt nem szokás tapsolni, hanem csak éri azt mindenki, éri azokat a végtelen igazságokat, melyek ha nem is meggyőzők mindig, de arra bírnak, hogy gondolkozunk felettük, és belássuk azt, hogy az mindig úgy van, mint az a némi drámai írók legjelesebbje megírta. Kiváló alakítás volt ez estén is a Cserny Bertáét, Az ő kedves és igen rokonszenves Rózsikája-megtudott hatni, s természetesen alakban fejezte ki azt a sok romantikus ürt, melyek néhol talán megérhetetlenek volnának az ő művészi játéka nélkül. Sikerral játszott Tapolczai Dezső, mivel megtörtént az este az a kázus, hogy kiugrott kezéből a pezsgőspalack, s tökrement. Mi úgy véljük, hogy a debreczeni Dezsők legszeretreméltóbbikát még a színpadon is utólrá a nemzisi keze, ha ő a szőke kottetas Jeanok privátüzveibe avatkozik. Hatalmas alakítás volt a Klenovicsné. Nagyon jellegzetes és találó a Sándor Emilé. Lubrincz Julia, Bogyó, Szathmáry jók voltak. Szeretreméltó volt Rózsahegy. (R.)

* A bomladozó társulat. A pályázat határideje mindinkább közeledik a pályázó direktorok egymásután tűnnek fel a láthatáron és teljes egészükben semmitik meg azokat a szép meséket, hogy Tiszai Dezső igazgató mellett nem pályázhatik senki Debreczenben. Egyébként Tiszai erősen köti magát a szócsöve által kihirdetett ultimatumhoz, hogy nem fog pályázni, mert ő a kolozsvári Nemzeti Színház direktora lesz. Nos, hát ehhez még idő kell, s az a kinevezés sem oly biztos, — mint a halál. Tegnap Csóka Sándor a miskolci Nemzeti Színház igazgatója adta be pályázatát. Csókáról nagyon sok szépet és jót hallottunk. Hallottuk róla, hogy ambiciózus, becsületes ember, ki lelkiismeretbeli kötelességének tartja azt megtartani, amit elvállalt. Hogy pedig társulata sem az utolsó, de épen az első közül való, azt eléggé bizonyítja, hogy nála működött ez előtt B. Ruzsinszky Ilona asszony is, a debreczeni ünnepelt primadonnája, ki ha Csóka megkapja a debreczeni színházat, — valószínűleg itt marad nálunk, otthon Debreczenben. A Tiszai-társulat pedig bomladozik. Hiába, nincs meg a kellő garancia a jövőre nézve, s tagok igyekeznek biztosítani existenciájukat. Nyilassy Mátyás a Makó színtársulatánál Aradon fogja szaporítani

hervadhatatlan babérait. Elmegy, mert megunta a sok részegaskedő katonakáplár és kosárkötő alakítást. Neki tehetsége és ambíciója van: Szegeden tér lesz nyitva miadkötőnek. Rózsahegy Kálmán pedig a budapesti liget völgyeinak s bokrainak fog dícsőséges estéket szerezni a millenium uyarán. Margó Zelma biztos sikerekre hasonlókép odamegy. Aztán mennek tovább, sokan, sőt biztos existenciá utána ez közelebb a színházi szolga is. Ambíciója a Balkánra viszi, hol, mint reméli, kellő sikerrel fogja betölteni egy fejedelem — ha operatve fejedelem is szerepkörét. — Ilyen az élet! Tapolczai Dezső ma felkereste Tiszai Dezső igazgatót a társulat részéről, hogy tájékoztassa a szerződésről. Tiszai kijelentette, hogy egyelőre nem szerződött senkit és nem is akar senkit sem megakadályozni, abban, hogy tőle jövőre bárhová elszerződjék. Mint kifejezte neki reménye van a kolozsvári Nemzeti Színház igazgatói állásához, és még nem tud biztosat mondani arra sem, hogy nem marad-e esetleg továbbra is Debreczenben. A társulati tagok biztosat csak a pályázati határidő lejártá után fognak megtudni.

Városi és megyei hírek.

A városi közgyűlés tárgyai.

A tanács összeállította már a november 28-ikára kitűzött közgyűlés napi rendjét. A tárgysorozat a következő:

Polgármesteri jelentés szeptember és október hónapokról.

A belügyminiszter rendelete az anyakönyvi hivatal szervezését illetőleg.

Darányi Ignác földmívelési miniszter kinevezését és a jelzett minisztérium átvételéről értesítő leirata.

Leirat gróf Festetics Andornak a földmívelési tárczától való felmentéséről.

Tanácsi előterjesztés Torontál vármegye közönségének a jogtalanul távozól cseléd, vagy munkás visszakísérésével felmerült költség viselését illetőleg és az idevonatkozó belügyminiszteri rendelet visszavonása iránti felterjesztésére.

A Csapó-kertben létesítendő iskola és menház céljaira szükséges telkek szerzésének szavazás utján leendő eldöntése.

A kir. itélőtábla épületnek telkével az állam tulajdonába szavazás utján átadását.

A közigazgatási bizottságból kilépő tagok helyére szavazás utján új tagok választása.

A központi, igazoló és bíráló választmányok újra alakítása.

Tanácsi előterjesztés a városház építésének még a jövő év elején leendő megkezdése tárgyában.

A gyámpénztári felesleg pénznek mi-kénti elhelyezése iránt.

Tanácsi előterjesztés a magy. kir. honvédállomás parancsnokság azon kérelmére, melyben Debreczen városnak a IV. lakbér-osztályból a III-ikba emeltetése iránt a magy. kir. honvédelmi miniszterhez felírást intézteni kér.

A II-ik országos és egyetemes tanügyi kongresszus segélyezése tárgyában.

Tanácsi előterjesztés a baromfiak fertőző betegségei ellen való védekezéséről alkotott szabályrendeleti javaslatra.

Tanácsi előterjesztés a mezőgazdasági statisztikai összeírás költségeinek fedezésére 3500 frt erejéig a rendkívüli költségvetés terhére hitelnyitás iránt.

A folyó évben tartott debreczeni tankerületi tornaverseny költségei tárgyában.

Tanácsi előterjesztés a kézbesítő mezőcsőzők ruhájára póthitel megszavazása tárgyában.

A vajda laposi legelő föld hasznosítására adása.

Főispáni jegyzékirat a számonkéréséi jegyzőkönyvére.

Tanácsi előterjesztés a községi kötelekbe felvétel iránti kérvényekre.

Tanácsi előterjesztés özv. Kovács Sándorné kegydíj iránti kérvényére.

Tanácsi előterjesztés az állat-egészségügy állásáról az 1895-ik év negyedéről szóló állatorvosi jelentésekre.

Tanácsi előterjesztés a polgári és rendőrbiztosoknak a közigazgatási uton behajtandó pénzek iránti végrehajtásokért 50 kr. díj szedhetése iránti kérelme tárgyában.

Polgárosítás iránti kérvények.

Günther Ferencz adókievítő 3 havi szabadság engedélyezése iránti kérvénye.

Orvostudori oklevelek kihirdetése.

* **Fogyasztási adók kibérlése.** A fogyasztási- és italadók kezelésére nézve a kincstárral kötött és három évre szóló szerződést ma írták alá a pénzügyigazgatásnál **Simonffy Imre** kir. tanácsos és **Vértessy István** főjegyző. Az évi bérösszeg 315500 frt. A kibérelt adókat köteles a város házi-
lag kezelni.

NAPI HIREK.

— **Presbiteri gyűlés.** A debreczeni ev. ref. egyház tanácstermében nov hó 21-ik napján d. u. 3 órakor presbiteri gyűlés lesz. Tárgyai: A törvény 30. §-a alapján a legközelebbi gyűlés tárgysorozatában foglalt ügyek, ezek közt adószedő választása.

— **Miért kellene Mitrovics papnak?** Erre a kérdésre néhány sorban megfelel a tegnapi *Debreczen*. Egy reverszalisról, helyesebben egy törvényesen kiállított, közjegyző előtt kötött, egyezségről ad hirt, a mely egyezség-levél szerint egy most házasságba lépő r. kath. vallású völégénynek és ev. ref. vallású menyasszonynak születendő gyermekeik kath. vallásúak lesznek. Még azt is megírja nevezett lapársunk, hogy ezt a „reverszalist” Wolaffka püspök-plebános mutatta be az állami anyakönyvvezetőnél. Erre jegyzi meg aztán a *Debreczen*: Lám, hogy szükség van Mitrovics Gyulára Debreczenben. Ebből tehát természetesen az következtethető, hogy ha Mitrovics volna egyik debreczeni pap, akkor ehhez hasonló egyezés soha sem jönne létre, nem úgy mint most, a mikor csak egy *Kiss Áron*, csak egy *Némethy Lajos*, csak egy *Kiss Albert*, csak egy *Dicsőfi József* a papjai ennek a szegény elárvult debreczeni kálvinista gyülekezetnek. Valóban pompás észjárása van a mi lapársunknak. Nem állhatjuk meg, hogy ne figyelmeztessük két más egyezségről, melyeket október 1-je óta kötöttek a polgármester előtt, házasságra lépni akaró jegyesek. — Egyik esetben a kath. vallású völégény beleegyezett, hogy mindkét nembeli születendő gyermekek a református anya hitét kövessék; a másik esetben pedig a kath. vallású anya születendő leánygyermekéi is az ág. ev. apa vallásában fognak neveltetni. És mindez Mitrovics nélkül történt!

— **Csillagvizsgáló Debreczenben.** Boczkó Sámuel rendőrfőkapitány engedélyt adott Renk Emilnek, hogy csillagvizsgáló távcsövet 3 napig a nagytemplom előtti szabad téren esti 5 órától legkésőbb 11 óráig felállíthassa. Renk Emil, ha az ég felhőtlen lesz, óriási teleskopját felfogja állítani és a csillagos égre kíváncsi embereknek 20 krajczár befizetése mellett gyönyörködhetnek a közelre varázsolt hold és csillagokban. Renk Emil ma felkereste szerkesztőségünket és bemutatta a teleskop fotografiját. A képek, melyek a csillagos eget ábrázolják, rendkívül érdekesek, s érdemesek mindenkinek a figyelmére. — Együttal igazolta, hogy ő bejárta egész Európát, s mindazon városokban, hol megfordult teleskopjával, a legnagyobb érdeklődést tudta kelteni.

— **A mezőgazdasági statisztika.** Hatvan-két ügynök, illetve hatósági igazgatóval és azzal a felhatalmazással, hogy a feleket magokhoz idézhessék, — indult ma meg Debreczenben a mezőgazdasági statisztikai összeírásra. Hiába minden buzdítás, magya-

rázat és felvilágosítás hírlapi cikkek és hatósági hirdetések által, — a magyar ember bizalmatlansága ezuttal is megnyilatkozik. — Az ügynökök közül már ma is többen telepanaszszal jelentkeztek Király Gyula gazdasági tanácsnoknál. — Nagyon sok háznál nemcsak hidegen, tartózkodással fogadják őket, hanem valóságos rosszakaratot mutatnak a különben országos törvényen alapuló egész eljárás iránt. Vannak esetek, hogy minden felvilágosítást megtagadják, a birtokok megnyitását, a jószágok létszámát eltagadják; vagy nyilvánvalóan hamis adatokat diktálnak be. Magtörtént az a botrányos eset, hogy egy intelligens ember, egy ur nem tudta megmondani: *kicsoda a bérlője*. — Ennyi tudatlanságot, ilyen feledékenységet persze nem lehet róla elhinni. — A makacsodó gazdákat egytől-egyig meg fogják büntetni. Valóban féltő, hogy a közönség ilyen indokolatlan közönye és idegenkedése mellett nagyon is hiányos munkát végeznek az összeíró ügynökök s legnagyobb kárára épen azoknak, akik eltagadják a valót.

— **Modern bűn.** Szilágyi Zsófia tegnapelőtt rábizott tiz forintot a cselédjére Biri Rózára, hogy abból vásároljon be. A leányzó azóta nem tért vissza. Megszökött a tiz pengővel. A rendőrség keresi. Azt hiszik könnyű lesz megtalálni, mert tiz forinttal nem érdemes Amerikába vitorlázni.

— **A postakiszlók.** A postai igazgatóság amaz intézkedése, melylyel a postaládák illetve levélgyűjtők gondozását a posta hivatalok főnökeinek, a hivatalnokoknak és alkalmazottaknak legnagyobb figyelmébe ajánlotta — meghozta kívánt eredményét. Az utczák sarkára kiakasztott levélgyűjtők a közönségnek nagyon is szembeötölő módon gondoztatnak, sőt a rájuk fordított figyelem a legapróbb részletekig kiterjed, amennyiben ha a levélládákban a csinos festés csak kis mértékben is megkopik, azonnal újból festenek. A debreczeni postafőnökség e figyelmességét szívesen hozzuk nyilvánosságra.

— **Egy új br. Baldácsy.** Budapesti felállítandó ev. ref. felsőbb leányiskola alapítóját vetette meg egy budapesti r. kath. háztulajdonos, *Baár János*, ki három pesti házat, — miknek értékét százezer forintnál többre lehet számítani — fennebbi célra hagyta, melynek nemcsak humánus és hazafias, hanem magasabb felvilágosítási jelentősége is van. A szép hagyomány eredete munkásság és szorgalom, mert a hagyományozó mint keretész kezdte pályáját. Az áldó természetközvetlenül érintkezve emelkedett azon elhatározásra, hogy ő is hamisítatlan céljának hozza áldozatul munkája gyümölcsét. A budapesti ref. egyház külön gyalogjelentést adott ki. A jöltévi temetése f. hó 10-én történt, melyen *Szász Károly* püspök, *Darányi Ignác* miniszter, *Hegedűs Sándor* s több református kitünőségek jelen voltak. Nem magának élt, nem magának halt meg. Magasztos célhoz köszönetet az azt elérni segítő áldozóknak. Kezvelettel gondolunk mi debreczeniek is az egyszerű, áldozatkész polgárra, ki *Darányi Ignác* miniszter közbenjárására többször küldött kisebb-nagyobb adományt a debreczeni filozófiai fakultásra.

— **Hyman-hír.** Kohut Mór kedves leánya *Kobut Izabella*, *Weisz Izidor* urral helyben f. hó 26-án d. u. 3 órakor házasságot köt. Ugyanezen napon d. u. 3 1/2 órakor a Szt. Anna-utczai izr. templomban vallásos szertartás tartatik.

— **Eltávozott bankhivatalnok.** *Kulcsár Ferencz*, a csapó-utczai bank volt fiatal ambiciozus főkönyvelője, kinek e lapok hasábjain is több csinos költeménye és egyéb irodalmi munkái jelentek meg — városunkból Budapestre költözött. A tehetséges hivatalnokot ugyanis a terézvárosi takarékhivatalnokot ugyanis a terézvárosi főkönyvelője. *Kulcsár Ferencz* már el is foglalta új állását.

— **A Munkás Dalegylet a millenniumon.** A debreczeni *Munkás Dalegylet*, ki életre valóságának ily rövid idő óta oly számtalan jelet adta, mint örömmel értesülünk, belépett

az *Országos Magyar Dalegylet* kötelékébe, részt veend a millenniumi dalversenyben. A dalegylet közelébb estélyt tart, melyre ajn meghívókat már a közeli napokban szétküldik. Bizony nagyon jól esik látnunk, hogy a debreczeni munkások megértik a kor szavát, a mivelődés szavát, s tanulnak, igyekeznek, ami csak a legnagyobb örömmel töltheti el mindazokat, kik igaz barátai a munkásoknak.

— **Sajtóhiba.** Lapunk tegnapi számában, a dr. *Varga Bálint* tanár által írt „Istentelen Pál” című gyönyörű költemény 11. st. ófája 3. sorába veszedelmes sajtóhiba csuszott be. Az „ott látható „kritikus vére” helyett ugyanis „krisztus vére” olvasandó.

— **Elveszett egy fekete-tarka 6 hetes kölyökkutya,** hosszúzörű nyakláncokkal. A megtaláló kálló jutalomba részesül, ha a kutyát elviszi N.-Péterfia utca 88 f. szám alá.

— **Vadbőség a Hortobágyon.** Mostan puszta már igazán a puszta... A fenséges rónaságon nem szól már a gulya mla kolompja s a ménések nyerítése rég elenyészett az első októberi hűvös szélben. A déliab nem mutatja fantasztikus képeit, a réti vizek parajairól elszálltak a költöző madarak. Csak a vadliba és vadruza járja még a hortobágyi pusztát nagy messziségben barnuló sima térségeit. Hanem ezek aztán annál nagyobb mennyiségben lepték el a csendes tájékat, mert a vadászok jelentéseiből étesülünk. A libák és ruczák milliói huzódnak át a pusztát felett s telepednek meg esténként a vizereken, pocogókon. A féléak és vigyázó szárnyasok közül két debreczeni vadász rövid idő alatt 14 libát és több ruczát lőtt, melyeket ma reggel nagy diadalal szállítottak haza s osztottak el nagyobb részt nimród társaiknak. Mint a szerencsés vadászok beszélik, rég nem volt a Hortobágyon az említett vad szárnyasokban olyan bőség mint most. Felhívjuk rá az érdekeltek figyelmét.

— **Sertésvész.** Nagy és veszedelmes csapás fenyegeti a debreczeni sertéstenyésztést, sertés keraskedelmét. A mitől egész nyáron át megmenekedett, a hatóság gondos ébersége a fertőzött helyekről eltöltött kivitel ellen szigorúan és lelkiismeretesen keresztülvitt vélekezés — az a baj most, midőn ország-szerte szünőfélben van, egyszerre és váratlanul fellépett Debreczen területének egy részén, igaz, hogy csak kis részén. Megállapították, hogy a sertés-kolerát *Nánás és Búd-Szent-Mihály* fölől hurczolták be Debreczen város területére. — A Nagy Cserén a 31. számú állatorvosiügyi járáson L. önmert sertéskereskedő jószág állományában ütött ki a vész, még pedig olyan vehemens erővel, hogy egyetlen egy napon, tegnapelőtt több sertés elhullott. *Kálmánchelyi Mór* mezőrendőr kapitány és *Szathmáry János* hatósági állatorvos tegnap megjelentek az érintett területen, azt zár alá helyezték és jelentésük alapján a városi hatóság még tegnap táviratilag értesítette a földmivelésügyi minisztert, s javasolta, hogy L. tenyésztőnek egész sertés állománya *kiirtás* s. Ezzel a gyökeres eljárással hiszi a vész tovább terjedését meggátolni. Kiszámíthatatlan kárt is okozna, ha az ország egyik sertéskereskedelmi emporiumában, épen a legélénkebb kivitel idején a sertés-vész tovább terjedne.

Táviratok.

Takácsék pere.

Budapest, november 20. (A *Debreczeni Ellenőr* eredeti távirata.) Dr. *Takács Zoltán* bűnpörének megtartattak a vál és védbeszédek. *Agorosztó* kir. ügyész bebizonyítottának mondta a vádat, s kérte *Takács Zoltán* sikkasztásban való bűnrészességben, anyját orgazdaság vétségében bűnösöknek ki-mondani. Dr. *Visontai Soma* *Takács* védője a *Bereczek* vallomását semmiesnek állítja s a bizonyítékokat elégtelennek, ez alapon kérte vádlottak fölmentését.

Törvényszéki csarnok.

* **A Tuzsár Ferencz lova.** Tuzsár Ferencz egyeki lakosnak nagy bajt okozott egy szép lova, amelyik hozzá, még a saját tulajdona is volt. Tuzsár Ferencz nem vigyázott eléggé a lovára, a ló hamis volt, és rugós természetű, — egy szép májusi reggelen mikor ifjabb Vincze István vidáman galopozott végig az egyeki utcákon a Tuzsár Ferencz udvarából kiszáguldott a hamis páripa s a lóháton ülő ifjabb Vincze Istvánt úgy rugta lábikrán, hogy az menten lefordult lováról és nyolcz hétre került, míg ismét fel tudott kelni. A debreczeni királyi törvényszék Tuzsár Istvánt gondatlanságért okozott súlyos testi sértésért 50 forint fő- és 10 frt mellék pénzbüntetésre ítélte. Az ítélet jogerős.

A gazdaközönséghez.

— Mezőgazdasági statisztikai összeírás. —
Debreczen, november 20.

Ma kezdődik meg országsherte a mezőgazdasági állapotok statisztikai összeírása, melyet a kormány az 1895. évi VII. t. cz. alapján rendelt el.

A közönség egyrésze tartózkodva fogadja ezt a munkát, melyről tévesen és ok nélkül azt hiszi, hogy az újabb adóemelés alapjául fog szolgálni. Mások kétségbe vonják annak nagy jelentőségét és kicsinyléssel szólnak róla.

Ugy ez a hiába való aggodalom, mint a nemtörődomség nagy baj és sokat árthat az összeírás megbízhatóságának.

Nehogy tehát a magas cél, mely az említett összeírás elrendelésénél szem előtt tartatott, veszélyeztessék s a legőszintébb törekvés is hajótörést szenvedjen a nálunk már szokásos érzéketlenség és nemtörődés következtében, kötelességünknek tartjuk vévósunk és Hajdu vármegye közönségét e helyen is felvilágosítani a szóban forgó összeírás céljáról s annak nagy horderejéről!

Mezőgazdaságunk helyzete a közelmúltban szemmel láthatólag banyatlott s a kedvezőtlenül alakult verseny annak ugyszólván már a kegyelem döntést is megadta.

Oda kell tehát törekednünk minden megengedett módon, hogy már-már elpusztuló mezőgazdaságunkat hathatósan gyamolítsuk s oly segítségben részesítsük, mely azt ismét talpra állítsa, életképessé, virágzóvá és versenyképessé tegye!

E hatalmas lökést csak a kormány és társadalom vállaltatott működésétől remélhetjük.

A kormány részéről már megtörtént az első lépés a kormányzati felé, meghozatott a mezőgazdasági statisztikai adatok összeírásáról szóló 1895. évi VIII. t. czikk, mely szerint úgy az általános gazdasági viszonyok, mint az egyes gazdaságok nagyságának, művelési módjának és felszerelésének pontos felvétele elrendeltetett.

Ezen összeírás elrendelését joggal nevezlettük az első alapvető lépésnek, mert a helyes és célra vezető intézkedéseknek első és mellözhetetlen feltétele a tényleges állapotoknak részletes és tüzetes ismerete. Ismernie kell a kormánynak a meglévő állapotokat, megbízható alappal kell bírnia a további rendszeres adatgyűjtés számára is, hogy tervet alkotasson magának a segélyezés és gondoskodás mikéntjéről s a gyámoltatás mérvéről.

De a kormányhatóság ezen nemes intenciója csak akkor fog testet ölteni, csak akkor fogja a tervezett összeírás a további teendőknél szilárd alapját képezhetni, ha az hű képét adandja a mai viszonyoknak s a mezőgazdaság mai helyzetének. Ez utóbbi egyedül magától a gazdaközönségtől függ!!!

Ha a bemondott adatok pontosak, teljesek s őszintén tárják fel a tiszta valóságot, úgy az azok alapján megteendő intézkedések célhoz vezető és üdvösek fognak lenni az egész gazdaközönségre nézve; hamis és a valóságnak meg nem felelő adatok bejegyzése által pedig a nagy vállalkozás sikere an veszélyeztetve. A nagytevésztésre célzó

adatok alapján netán elrendelendő intézkedések ugyanis nemcsak a kivánt eredményre nem fognak vezetni, hanem igen sok esetben az óhajtott sikerrel homlokegyenest ellenkező káros hatást fognak előidézni.

Az óriási költséget és fáradozást igénylő munkát sikere tehát első sorban a gazdaközönség kezeibe van letéve, mely a leplezetlen valóság bemondása által segíthetni fog e szomorú helyzetben, de titkolódzással csak árthat magának és érdektársainak!

Az őszinte vallomásból kár, vagy hátrány senkire sem háramolhatik; az összeírásnál minden adóztatási szándék vagy a törekvés új adóemeket behozni, teljesen ki van zárva. Igyekeztek tehát minden gazda a nagy országos munka sikerét a maga csekély hozzájárulásával biztosítani; tekintsen körül jó előre figyelmesen gazdaságában, jegyezze föl földjei területét, minőségét, gazdasági eszközeit, hasznos házi állatait, hogy bemondandó adatai a legpontosabbak legyenek!

C S A R N O K.

Vadvirág.

— Irta: Sz. Buday Etele. —
(Folytatás.)

És szemembe tekintve kíváncsian, egészen mellé húzódva, kezét gyöngéden simogatva kérdé:

- Hát a lelked mivé lett?
- Tévelygő, kétségbeesetté.
- Mi az a kétségbeesés?
- Elvesztett élet reménység.
- És mit reméltél?

— Hogy én is elérek annyi boldogságot az életben, amennyit egy szegény napszámos is elérhet. S én is megkapom társamat egy jó nőben, ki engem szerethet, úgy mint hitvesem. És én ezt nem érdemtem el. Hasztalan üldöz e kívánság. Lásd kis virágom! ez ölte meg az én lelkem, s nemsokára testem is utána hal.

— Desok szomorító dolgot tudsz beszélni, szinte elszomorítottál engem is.

— Inkább hallgatók, semhogy néked bánatot szerezzek kis vadvirágom.

— De hogysis nem beszélj! Beszélni fogsz te csak hogy vidor dolgokat, szép meséket, úgy mint régebben.

Ragyogó mosolyival nézett szemembe, kérően édesen szólva:

— Ugy-e mesélsz nekem „Hófehérkéről” meg a csodás tükörről.

— Ah! hoztál-e tükört amint ígérted? Hol van... add hamar... gyorsan ha elhoztad!?

Nem hoztam kicsikém. Ne haragudj érte, nem is nekéd való az.

Hej! sok ártatlant juttatott az már kálhozatba.

— Rossz vagy, nem szereted, miért nem hoztál tükört?

— Nem vagyok én olyan rossz, mint amilyennek látszom, csak éppen hogy rosszat nem akarom. De ne perlekedj most velem gyermekem.

— Dehogyan perlekedem veled édes jó apácskám, csak hogy itt vagy, hisz mióta nem láttalak szóta mindég nélt apácskámra gondoltam rád.

Mert azt mondja nagyapó, hogy épp oly derék szál ember volt az én szegény atyám is, mint amilyen te vagy.

Tudod, oda a hármás csucus kopasz bérceze, hová még a zerge sem jár fel, oda tévedt a nyájából egy kecske fiók és e kecskéit pusztult mégis el az én apám. Jó ember volt s megszánta a hegyzakadék szélén felszorult keserveesen megegő állatkát és felemelt érte. Mikor már az utjává megtette, ölében a kis kecskével, akkor egy szikla törmelék kiporlott lábai alól s ő elvesztette az egyensúlyt alá bukott a tátongó mélységbe.

Amikor még ez történt, én egészen tudatlan gyermek voltam.

— Valamikor legelteted-e arra a nyáját?

— Nagy ritkán, csakis akkor ha nagy apó is velem van és olyankor mindég leterdelek a sötétben tátongó szakadék kopaszlére s ottan porladó atyámért inádkozom, mintha sirjánál volnék.

Mintegy hirtelen eszmétől megkapva az énjével meghasonlott férfi sötétben tekintve a kis vadvirágra, izzadt homlokát végig simitva, a pátrán sárga leveleit turista botjával pacsokolva halkán suttogá:

— Gyermek! ha elmegysz még oda máskor is, úgy imádba foglald be az én nevémet is... Gyere hadd áldjalak meg.

Aranyfürtös fejére tette kezét s felmagasztosulva tekintett az égre, mintegy amen kérve áldására sikert.

— Adj egy csókot bucsuzóra kis vadvirágom, most már adatsz, mert ment a lelkem a földi érzelmek minden salakjától.

Mint könnyű lehelet érinték ajkait a lányka bucsu csókja.

— Isten veled vadvirágom — szólt meghatottan Daniló.

— Miért sietsz? Hová mégysz? kérdezé, gyors távozása felett elcsodálkozva Darinka — és mikor jössz vissza?

— Mezzire megyek s nem tudom mikor térek vissza.

— Ha jössz: ne felejtj ám tükrözni.

Keserves mosoly vonaglott ajkai körül és szájalommal tekintve a lánykára gondolta, hogy ő: milyen balga is volt azt hinni, hogy nő, a vele született hiúságon kívül, habár az a nő a bércezek vadvirága is, hogy képes legyen hiúságát legyőzve másra is gondolni, mint annak kielégítésére, hogyha a vágy hiúságát kielégíteni utol érte. Im e bérczi kis vadvirág sem tagadhatta meg ős anyjától Évától öröklött könnyelműségét.

És vadvirágról is lefogja az élet viharja fujni a szűt. Azt a ki nem fejezhető magasztos valamit, mi az ártatlan gyermeket teszi oly bájosná, mint a milyen volt az első nő, az ős asszony a paradicsomba mielőtt elkárhozott.

— Te gyermek szólt keservvel — most a bucsu percében is hiúságtól ösztönözve könnyelműen tükröt kérsz. Arra nem is gondolsz ha látsz e még valaha az életben, csak arra törekszel, hogy majd enmagadat láthasd tükörből... Ó te, Éva utóda!... Te — te biu kis teremtés. Nem is érdemled, hogy annyira szeresselek mint a mennyire szeretlek.

Oly megalázkodó, megadó tekintet tört fel a lányka szeméből, mint egy hűséges ebnek szeméből, midőn gazdája igazságosan fenytiti meg.

— Ne haragudj kérlek — suttogá alázatosan. — Hisz azt hittem, kérésemmel nem bántalak meg.

— Szegény kicsikém! nem haragszom én, ha akarnám sem tudnék rád haragudni. Csak arra kérlek, ne néz soha tükörbe. Hiszen abból az incselkedő sátán fog vissza tekinteni rád meg ősmertette veled, rosztal ingerlő szépségedet.

— Jó: ígérem, míg te nem hozol tükört, addig a folyam sima tükörön kívül más, tükörbe nem tekintek.

— És az idegen utasoktól is őrizkedni fogsz; mert gyakran azok is csak emberi alakba bujt sátánok.

— Kívánságod ebben is helyesíteni fogom.

— Ámen.
És e szóval, mintegy meg akarta szentesíteni a lányka ártatlan fogadalmát a tudós, ki a természetben nyilvánuló Istennek hatalmát, csakis a természet nagyszerűségében hitte addig rejtőzni, még végső óráiban felvilágosult elméje és Istent hinni megtanult.

— Légy jó, Istenben bizó, akkor nyugodtan fogsz élni s halni leánykám. Isten veled! . . .

CACAO-VERO
olajmentes, könnyen oldódó
Cacao, legfinomabb fajta.

Csokoládék
elismert legkitünőbb minőségek

HARTWIG és VOGEL
Bodenbach

Kapható a legújabb cukrászdában
fűszer-, csemege- és gyógyfü-kereskedé-
sekben. 153-78-3

Legjobb minőségű illatsze-
rek, szappanok, fűz, köröm-,
haj- és ruha kefék, — Sol-
lingeni és angol acél zseb-
kések és ollók, — pénz és
szivar tárczák legolcsóbb
árak mellett kaphatók
Szent-Királyi Tivadar mű-
ipar áru raktárában.
718-32-8.

Szabó Lajos fiai

cézgnél

Agy és asztal-
terítők,

Butorszövetek

flaneltakarók

Pokróczok

Caschemir

és
Selyem paplanok

Afrique

és lószőr

madráczok

Nagyválasztékban.

Eladó ház.

Debreczenben egy jövedelmező élénk
forgalmi helyen, a központon
négy bolttal és több rendbeli lakásokkal
jól épített ház

mely 3000 frt évi bért jövedelmez, szabad
kézből olcsó áron eladó. Értekezhetni
TURAI FARKAS irodájában Debreczen-
ben és SZÉP SÁMUEL ügyvéd urnál De-
recskén. 768 6-2

Pardon! Kérem átolvasni!

Miután a városházát rövid idő mulván határozottan építik és alkalmas üzlethe-
lyiséget nem kapok, kényszerítve vagyok raktáron levő áruimat

GYÁRI ÁRONALÓL

VÉGKIÁRUSITANI, u. m.:

1 vég 1/2-es kreás vászon	ezelőtt 10 frt,	most 5 frt
1/2-es lepedő vászon méterje	ezelőtt 1 frt 10 kr.	most 45 kr.
1/2-es czérna kávé abrosz	eddig 1 frt 80 kr.	most 1 frt
1/2-es kávé garnitur desserttel együtt	eddig 10 frt,	most 5 frt
1/2-es téli posztó kendők	eddig 10 frt,	most 5 frt
1/2-es téli posztó kendők	eddig 1 frt 20 kr.	most 60 kr.

3 méteres nagy szőnyegek 2 frt 50 krtól kezdve félárban egészen 16 forintig.

1 méter legújabb női szövet kazán posztó	eddig 1 frt,	most 55 kr.
1 tuczat czérna batist zsebkendők	eddig 10 frt,	most 5 frt
12 pár finom téli harisnya	eddig 8 frt,	most 3 frt 50 kr.
1 pár posztó halina-eszima	eddig 14 ft,	most 7 frt
1 pár posztó halina-eszima rövidebb fajta	eddig 10 frt,	most 5 frt 50 kr.
1 pár I-es számú férfi bőr eszima	eddig 12 frt,	most 8 frt
1 pár II-es számú férfi bőr eszima	eddig 10 frt,	most 6 frt
1 pár borju bőr férfi czipő	eddig 6 frt,	most 3 frt
1 pár karlsbadi férfi czipő	eddig 7 ft 50 kr.	most 4 frt
1 pár női bőrczipő	eddig 4 frt 50 kr.	most 3 frt

Tajtók pipa és szivarszipkák nagy raktára.

Női lacezipő, gyermek lacecsizma, gyermek- és leány-czipők, fiú- és leány-felöltők, jäger alsó-íngék
és nadrágok, téli trikó és bőrczatyuk igen jutányos árban beszerezhetők

Schönberger Vilmosnál

városháza épület.

757-10-4

OROSZ SZÉPÍTŐ
KÜLÖNLÉGES SÉGEK

„Crème Venus”
Bőrápolási szer.
Folyópép „Eugenie”
Folyékony piros arczenőcs „Eugenie”
„Eugenie” hintőpor
Fehér rózsza és crème színben.
Hajfestőszer
Kaukázus
bajuszpedrő kivonat.

G. RIES
BÉCS,
IV. Grosse Neugasse 8.

„Venus crème” bőrcser- váló szer.

Kitünő teljesen ártalmatlan cosmeticum
kiváltképen hasznos a bőr zsírfénye és
érdessége ellen; a bőrt vakító fény-
nyé varázsolja a ránczok és redők
képződését megakadályozza, s meg-
ővja az arczszin fiatalos frissességét.
— A „Venus crème” nem tartal-
maz semmi z s i r n e m ű anyagot

azért soha nem avasodik s az év és nap bármely szaká-
ban minden ártalom nélkül alkalmazható. A t. közönsé-
get saját érdekében kérjük, hogy az itt levő védjegyre
szigoruan ügyeljen. Ára 2 frt.

„Eugenie folyópép” mirtus-virágokból
az arczszin szépi-
tésére s a virágzó, üde arczszin állandó megőrzésére
Ugy az arcznak és nyaknak, mint a kéznek és karok-
nak gyönyörű lágyaságot és márványszerű tisztaságot
kölosönöz; a bőr minden érdességét és foltosságát
megszünteti. Ára 2 frt.

Eugenie vörös folyékony arc-
zenőcs” teljesen ártalmatlan. Az ajknak, arcznak
és füleknek szép természetes rózsaszint
kölosönöz: villamos fény mellett is természetes színben
ünik fel s 3 napig is tapadva marad a bőrön.

„Eugenie hintőpor” fehér, rózsaszin
és ormeszszinben,
tartósan észrevétlenül tapad, s a bőrnek természetes
lágyaságot és üdességet kölosönöz. Ára 1 frt 20 kr.
Pamaocsal együtt 1 frt 20 kr.

„Trioxogen” kitünő hajnövesztőszer; erősíti a
hajgyökereket, teljesen megakadá-
lyozza a korpaképződést. Ára 1 frt 60 kr.

„Nigritine végétale” hajfestő
fekete és barna. A haj ezen szerrel festve 6 hétig is
megtartja a szinét és teljes lehetetlen a müleges festést
természetes szinűl megkülömböztetni. Ára 3 frt 50 kr.

Folyékony kaukázusi bajusz-
pedrő a bajusz növesztésére és épentartására. A
bajusz felsütése nem szükséges, a nélkül
s minden bajusznak a kívánt forma adható. Ára 75 kr.

FŐRAKTÁR DEBRECZENBEN:
Szent-Királyi Tivadar

illatszer raktárában.

RAKTÁRAK BUDAPESTEN: Török József gyógyszer-
tára, király-utca 12. Neruda Nándor Kossuth-Lajos-
utca. Lux és Utasi Múzeum körut. Városi gyógyszer-
tár Városház tér.

34.